

УДК 631.559:633.2/.3

Дяченко О. О., магістрант

Науковий керівник - Демидась Г. І., доктор. с.-г. наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України

demydas@nubip.edu.ua

ПРОДУКТИВНІСТЬ БОБОВО-ЗЛАКОВИХ ТРАВСУМІШОК ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ ВИДОВОГО СКЛАДУ

Анотація: Охарактеризовано наукові основи формування продуктивності бобово-злакових травосумішок залежно від технологій вирощування/ Описано особливості формування травостою різночасно дозріваючих бобово-злакових агрофітоценозів залежно від режимів використання та удобрення. Наведено урожайність та кормову якість різночасно досягаючих бобово-злакових агрофітоценозів при різних режимах використання та способах удобрення. Окрім того наведена економічна та енергетична оцінка створення сіяних бобово-злакових травостоїв.

Ключові слова: бобові трави, злакові трави, поживність, продуктивність, удобрення, режим використання.

У комплексі заходів, направлених на підвищення продуктивності багаторічних агрофітоценозів, є ефективне використання генетичного потенціалу бобових і злакових трав. Саме тому підвищення продуктивності сіяних лучних травостоїв на основі їх потенційних можливостей на сьогоднішній день набуває особливого значення, як один із шляхів підвищення конкурентно-здатності тваринницької продукції.

Важливі наукові розробки з питань розвитку луківництва здійснено відомими вченими А.В. Боговіним, А.О. Бабичем, П.С. Макаренком, Я.І. Мащакком, В.Ф. Петриченком, В.Г. Кургаком, К.П. Ковтун та іншими, проте багато питань даної проблеми залишається ще недостатньо вивченими.

В зв'язку з цим особливої актуальності набуває виявлення закономірностей формування бобово-злакових агрофітоценозів і розробка ефективних прийомів підвищення їх продуктивності на основі удосконалення видового складу травосумішок, режимів використання та способів удобрення травостоїв.

Мета роботи полягає у виявленні закономірностей формування продуктивності бобово-злакових травосумішок залежно від видового складу, режимів використання та удобрення.

Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

- підібрати біологічно-сумісні види злакових і бобових багаторічних трав різної укісної стиглості для заготівлі високопоживного корму;
- вивчити вплив способів удобрення на ріст і розвиток бобово-злакових травостоїв;
- встановити вплив видового складу та удобрення на урожайність і продуктивність бобово-злакових травосумішок;
- оцінити якість та поживну цінність корму бобово-злакових травосумішок за різних способів удобрення.

- дати енергетичну та економічну оцінку ефективності досліджуваних елементів технології створення та використання бобово-злакових травосумішок.

Виходячи із мети досліджень, вирішення намічених програмою завдань проводилось в одному трифакторному досліді, де на трьох різночасно досягаючих травосумішках протягом 2020-2021 років вивчалися різні способи їх удобрення та режими використання.

Встановлено, що найвищою висотою рослин в середньому за два роки досліджень відзначився варіант із поверхневим внесенням повного мінерального добрива з розрахунку $N_{90}P_{90}K_{90}$.

Серед досліджуваних бобово-злакових травосумішок різної укісної стиглості найбільший сумарний вихід сухої речовини з 1 гектара при дво- та триукісному використанні забезпечила пізньостигла травосумішка на варіанті із поверхневим внесенням $N_{90}P_{90}K_{90}$ – відповідно 12,13 та 12,24 т.

Вміст сирого протеїну у сухій речовині становив 11,69-17,46% залежно від видового складу травосумішок, режиму використання та удобрення. Найвищий його вміст було отримано за триукісного використання середньостиглої травосумішки при удобренні поверхнево повним мінеральним добривом.

Поживна та енергетична цінність корму залежала від видового складу травосумішок, режимів використання та варіантів удобрення. В 1 кг абсолютно сухого корму містилося 0,63-0,83 кормових одиниць, 88,28-131,82 г перетравного протеїну та 8,8-10,1 Мдж обмінної енергії. Найвищий вміст поживних речовин був при комплексному застосуванні повного мінерального добрива з розрахунку $N_{90}P_{90}K_{90}$ за триукісного використання середньостиглої травосумішки – 0,83 кормові одиниці, 131,82 г перетравного протеїну та 10,1 МДж обмінної енергії

Отже, для забезпечення виробництва кормів високої якості та енергетичної цінності необхідно висівати травосумішки різних груп стиглості – ранньостиглу, середньостиглу та пізньостиглу. В умовах природного зволоження Лісостепу Правобережного для отримання 10,65-12,24 т/га сухої маси, 8,75-10,03 т/га кормових одиниць та 1,39-1,60 т/га перетравного протеїну бобово-злакові травосумішки необхідно удобрювати поверхнево повним мінеральним добривом з розрахунку $N_{90}P_{90}K_{90}$.

Список використаних джерел

1. Бахмат М. І., Рак Л. І., Дутка Г. П. та ін. Вплив норм і термінів внесення мінеральних добрив на продуктивність та якість пасовищної трави складного бобово-злакового фітоценозу на пасовищах для ВРХ і коней. *Корми і кормовиробництво*. 2006. Вип. 56. С. 84-91.
2. Ковтун К. П. Наукове обґрунтування технологічних прийомів створення високопродуктивних багаторічних травостоїв при конвеєрному виробництві кормів на орних землях Лісостепу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук / К. П. Ковтун. Вінниця, 2006. 40 с.

3. Кургак В. Г., Лук'янець О. П. Вплив типу травостою, систем удобрення та використання на продуктивність суходільних лучних угідь північного Лісостепу України. Зб. наук. праць Вінницького ДАУ. Вінниця, 2004. Вип. 17. С. 9–15.
4. Макаренко П. С., Кубик М. П. Продуктивність багаторічних укісних бобово-злакових і злакового травостоїв залежно від фонів добрив та джерел азотного живлення. *Корми і кормовиробництво*. К. 2002. Вип. 48. С. 50-54
5. Мащак Я. І. та ін. Зміна ботанічного та видового складу травостою під впливом удобрення і стимуляторів росту. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2008. № 50. Ч. II. С. 85-91.